

venskih književnosti sa slavenskim književnostima a isto tako i zasebnu problematiku nacionalnih književnosti. Pored toga donosit će materijale i građu (korespondenciju, izvore, rukopise, različite arhivske dokumente) dok će jedan dio biti posvećen bibliografiji (tematske i problemske vrste). Uz naučnu kritiku pratit će nova izdanja na svom interesnom području i voditi naučnu kroniku.

Dosad su izašla 4 broja. Ali premda je prva i druga knjiga u naslovu datirana 1970. odnosno 1971, iz podataka redakcije na kraju konstatirano je da su štampane 1972. Prilozi su objavljeni na svim slavenskim jezicima sa po dva sažetka na važnijim svjetskim ili na slavenskim jezicima. Prvi broj donosi studije: refleksije o modernizmu u zapadnim i južnim slavenskim jezicima (J. Magnuszewski), počeci krize i raspadanje ruskoga realizma (A. Flaker), orkestracija i ritmička struktura u Jesenjinovoj poeziji (M. Sibinović), Orfelin i Puškin (M. Pavić), Vraz prema Mickiewiczu (M. Živančević), A. T. Linhart i ossianizam (M. Zupančič), Bohoričevi pogledi na jezik i stil (J. Pogačnik). Osim rubrike prilozi i građa (npr. R. Brabcová piše o češkom jeziku u dopisima A. Senoe), prva knjiga sadrži lijep broj prikaza. Tu je prilog I. Petrović o zborniku Kiril Solunski i O. Nedeljković o Izborniku, hrestomatiji staroruskih tekstova s uvodnom studijom D. S. Lihačeva (Moskva 1969). M. Kvapil izvještava o rezultatima rada M. Ivanova na temelju njegove knjige *Záhada rukopisu královedvorského*. Modernim metodama potvrđeno je da se radi o falsifikatima koji potječu iz 19. st.

U drugom broju raspravlja se o pojavi byronske poeme u hrvatskoj književnosti (M. Živančević), o Slovaca na karlovačkoj gimnaziji (R. Brtán), o naučnim vezama lužičkosrpskog preporoditelja Karla Gotloba Antona sa slovenskim, hrvatskim i srpskim suvremenima (A. Gspan), o razlikama u socijalnim i političkim pogledima Martina Luthera i Primoža Trubara (A. Slodnjak). U prilogima i građi L. Čurčić daje šest bilježaka o Orfelinovu Ži-

tiju Petra Velikog, a M. Kvapil piše o Boženi Njemcovoj i Milici Stojadinović-Srpkinji. J. Tandarić počinje s prikazivanjem našega časopisa Slovo (1—10).

Treći broj sadrži dvije studije o romanima Dostojevskog (V.E. Vetlovskaja i M. Babović), o Černiševskom kod Srba u šezdesetim i sedamdesetim godinama 19. vijeka piše V. Vuletić, stotoj obljetnici Gajevе smrti posvećen je članak M. Živančevića u kojem se pledira za izdavanje sabranih djela i monografije o Gaju. Š. Barbarič promatra Trubara u utjecajnoj sferi Erazmovih ideja, a postankom i razvojem dva lužičkosrpska književna ili standardna jezika pozabavio se H. Sevc. Među prikazima valja spomenuti recenziju O. Nedeljković o izdanju Uspenskog zbornika (Moskva 1971), J. Tandarića o knjizi Hrvatska književnost srednjega vijeka (Zagreb 1969), prikaz izdanja Rječnika pet najuglednijih evropskih jezika, F. Vrančića iz pera J. Bratulića, dok o Istoriji srpske ćirilice P. Đorđića piše Vera Jerković.

Najnoviji, četvrti broj donosi *Doprinosi Jozefa Dobrovskog upoznavanju Evrope s našom kulturnom tradicijom*. Autorica N. Đorđević se bavila sljedećim aspektima: svjedočanstva Dobrovskog o kulturnoj prošlosti naših naroda, njegovom kritikom Šafarikove historije književnosti; obuhvatila je veze Dobrovskog s Vukom, zatim Dobrovski i naša narodna poezija, da bi završila s poglavljem o Dobrovskom kod nas, gdje je nabrojeno sve što je u našim novinama i časopisima napisano o njemu za njegova života i neko vrijeme nakon njegove smrti. Zajedničke crte srp. eposa o Starini Novaku i karpatskog folkloru o Oleski Dobvušu uspoređuje S. Mišanić, a J. Ravlić daje prilog poznavanju hrvatskog preporoda napisom o Markaraninu Stjepanu Ivićeviću, jednom od prvih hrvatskih preporoditelja u Dalmaciji. J. Tandarić nastavlja s konciznim i informativnim prikazivanjem časopisa Slovo (11/12—20).

Osvrnut ćemo se na studije uže vezane uz interesno područje našega časopisa.

## 1. KNJIGA (1970—1972)

Josip HAMM, *Hrvatski glagoljaši u Pragu* (84—99). Autor donosi nove momente o kulturnoj djelatnosti hrvatskih glagoljaša u Pragu u 14. stoljeću. Oповргava interpretacije da su redovnici glagoljaši bili sposobni donijeti Česima samo pismo a ne i sistematski naučiti ih crkvenoslavenski jezik (Jagić), i da su se od učitelja pretvorili u učenike (Ivšić). U visokokulturni Prag i od Karla IV bogato opremljeni Emaus poslani su učeni benediktinci s Čokovca kod Tkona, samostana čiji je ugled u samom Redu velik. Konkretni dokaz da se oni u Pragu nisu bavili samo bogoslužjem i gradnjom samostana među ostalim argumentima je pismo Karla IV od 26. kolovoza 1356. u kojem izražava svoje priznanje piscu slavenskih knjiga Ivanu zato »što je pisao — a to je moglo značiti i ‚prevodio‘ i ‚sastavljao‘ — svetačka žitija i pjesme na svojem (hrvatsko-crkvenoslavenskom) jeziku« i bogato ga nagrađuje. Hrvatskim emauskim glagoljašima Hamm daje znatniju ulogu u prenošenju starije glagoljske književnosti u češku. Središnji predmet Hammove rasprave su dvije latinske biografije o životu Jana Miliča iz Kroměříža, praškog kanonika koji je grmio protiv visokog svećenstva i raznih poroka koji vladaju među svećenicima. Obje biografije nastale su poslije Miličeve smrti. Prva je anonimna, a drugu je napisao Miličev učenik Matěj z Janova. Hamm ih analizira, dovodi u vezu i uspoređuje s glagoljicom pisanom pjesmom iz kodeksa br. 11 pariške Bibliothèque Nationale, koju je još Vajs objavio, premda se u njoj ne spominje Miličevo ime. Očito je da su anonimna latinska biografija i glagoljska pjesma u užoj vezi pa Hamm pretpostavlja da potječu od istog autora a to bi bio jedan benediktinac glagoljaš koji je tada živio u Pragu i bio iz ikavsko-ekavskog čakavskog područja. Glagoljska pjesma svojim sadržajem, stilom i svojom strofikom zauzima posebno mjesto u hrvatskoj glagoljskoj poeziji 14. stoljeća.

E. M. VEREŠČAGIN, *Переводческая техника Кирилла и Мефодия* (сохранность языковой нормы в первых славянских переводах) (100—109). Usporedba tekstova grčkog i slavenskog Evanđelja pokazuje da su Ćiril i Metodije poštivali princip prevodenja: svakoj riječi grčkog teksta odgovara riječ slavenskog. No u tom slučaju riječju se smatra morfološko jedinstvo u koje se ubrajaju: leksemi s elementima fleksije, padežnoprijedložni oblici, analitički glagolski oblici, glagolski oblici s povratnim česticama, veznici, zamjenice, negacije. Autor je proučavao spojeve riječi na planu kolokacije, tj. s leksičkofrazeološkog gledišta i na planu koligacije, tj. s gramatičke (morfologija i sintaksa) strane. U prvim slavenskim prijevodima mogu se uočiti dva tipa očuvanja jezične norme. 1. Ako se u spoju riječi (npr. *вѣнѣти вода*) razlikuje ključna riječ (*вода*) koja je uvjetovana temom, od riječi koja zavisi od ključne riječi (dodatna *вѣнѣти*), tada se izbor ključne riječi može svesti na utjecaj grčkog teksta, a izbor dodatne riječi uvjetovan je isključivo normama slavenskog jezika (npr. *βάλλω ὄδω*). 2. Norma slavenskog jezika sačuvana je i kod rekcije spojeva riječi. Ovdje su nađeni vrlo slabi ostaci utjecaja grčkog jezika. Tamo gdje su se obje kulture podudarale slavenska jezična norma čuva se na planu kolokacije i na planu koligacije, u protivnom slučaju slavenska jezična norma podržava normu grčkog jezika. Čuvanje slavenske jezične norme svjedoči o visokom umijeću prevodilaca.

## 2. KNJIGA (1971—1972)

Dorđe TRIFUNOVIĆ, *Tumačenje »Pesme nad pesmama« od Teodora Kirskog u prevodu Konstantina Filosofova* (86—106). Autor opisuje i izdaje dosad neobjavljeni, premda poznat srpski rukopis iz 16. st. koji

sadrži prijepis prijevoda Konstantina Filozofa Tumačenje Pesme nad pesmama Teodorita, episkopa Kira iz 5. st. Rukopis se čuva u manastiru Nikoljac nedaleko Bijelog Polja u Crnoj Gori. Teodoritovo Tumačenje, pisano grčkim jezikom, sastoji se od predgovora i 4 knjige ili slova, a Nikoljački prijepis obuhvaća samo predgovor i prvo slovo. Trifunović pretpostavlja da su bila prevedena i ostala tri slova, samo im se izgubio trag. Analizirajući prevodilačku tehniku Konstantina Filozofa, autor dolazi do zaključka da su stihovi Pesme nad pesmama originalni prijevod K. F. a ne prijepis iz postojećeg prijevoda. Nikoljački tekst u usporedbi s grčkim mnogo je kraći i na nekim mjestima slobodno prerađen. Inače je prijevod po svom postanju blizak vremenu Skazanija o pismenehъ koje je K. F. pisao u Beogradu između 1423. i 1426. Uz tekst rukopisa autor je dodao imena lica i mjesta, zatim srpsko-grčki rječnik i pregled izostavljenih, skraćenih i ispremještanih mjesta.

### 3. KNJIGA (1973)

Malik MULIĆ, *Jevtimije Trnovski i uloga njegove škole u stvaranju stila »pletenija sloves« u srpskoj i ruskoj književnosti* (99—114). Članak je zapravo 5. poglavlje autorove disertacije »*Srpski izvori pletenija sloves*«. Mulić pokušava precizirati značenje i ulogu Jevtimija Trnovskog i njegove škole u slavenskim književnostima. Uspoređujući Jevtimijev stil sa stilom ruskih i srpskih pisaca, njegovih prethodnika, tvrdi da je »Jevtimije Trnovski bio samo najtalentiraniji pisac obnovljene bugarske književnosti« koji je u svome stvaralaštvu umio primijeniti stilske tradicije što su ih u slavenskim književnostima razvijali istaknuti pisci kakvi su bili Kliment Ohridski, Ilarion Kijevski, Kiril Turovski, Domentijan, Teodosije i Danilo II. Proučavajući djelo mitropolita Kiprijana u svjetlu novijih istraživanja, autor dolazi do zaključka da Jevtimije i njegovi učenici nisu imali tako presudnu i prvorazrednu ulogu u pojavljivanju i širenju stila »pletenija sloves« kao što se to dosad smatralo.

I. Mulc.